

L'ESGLÉSIA DE LA SAGRADA FAMÍLIA D'IGUALADA

SALVADOR PELFORT I PRAT

No fa pas gaire, i a la seu del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, situada a la Plaça Nova de Barcelona, enfront de la Catedral, es va dur a terme durant els darrers mesos de l'any passat, i fins l'endemà de Reis, una mostra dels seixanta anys d'activitat arquitectònica de l'equip constituït pels arquitectes Josep Martorell, Oriol Bohigas i David Mackay.

L'activitat d'aquest equip es va iniciar l'any 1951, quan Martorell i Bohigas van acabar els estudis a l'Escola d'Arquitectura de Barcelona i van constituir l'equip MB. Més tard, l'any 1963 es va incorporar al taller l'arquitecte anglès David Mackay i es va formar el que ha estat durant molts anys l'equip MBM. L'any 2000, es va ampliar amb dos socis més, Oriol Capdevila i Francesc Gual, que ja col·laboraven amb el despatx des de feia uns quants anys.

L'exposició s'estructurava en sis pòsters corresponents a cadascuna de les dècades d'activitat de l'equip. La ubicació de la mostra, a l'entorn de la plaça de la Catedral, i la coincidència amb les festes nadalenques va fer possible que fins i tot molta gent no interessada especialment en l'arquitectura tragués el cap al vestíbul del Col·legi d'Arquitectes. Per als igualadins encuriosits, va ser tot una sorpresa veure en un dels panells exposats unes fotografies d'un edifici ben conegut: l'església de la Sagrada Família.

Per alguna raó desconeguda, però evidentment encertada, l'autoritat eclesiàstica va encarregar al començament dels anys seixanta el projecte

d'un nou temple a uns joves arquitectes barcelonins que despuntaven ja amb obres que trencaven amb els postulats de l'arquitectura clàssica dels anys de la postguerra.

La història de la nova església tenia, però, els orígens uns quants anys abans. Ens trobem en els inicis dels cinquanta. La ciutat iniciava una expansió, que acabaria sent espectacular, pels plans de la part alta de la ciutat que s'havien adquirit a l'ajuntament d'Òdena, i les històriques parròquies de la Soledat i de Santa Maria no tenien els braços prou llargs per donar serveis als feligresos que es traslladaven als nous barris. Tal com deia textualment el Decret del Bisbe de Vic de l'any 1954, «... visto el incremento de viviendas y edificaciones que se han construido en la parte alta de la ciudad, en la demarcación de las parroquias del Espelt y Odena, cuyos feligreses no pueden ser debidamente atendidos espiritualmente por sus propios párrocos...», i seguia «... considerando el deber que Nos impone el Ministerio Pastoral de velar por la salvación de las almas que la Divina Providencia ha puesto a Nuestro Cuidado...».¹

Amb aquesta literatura pastoral, el bisbe Joan Perelló decretava la creació de la nova parròquia de Sant Agustí i posava, simbòlicament, la primera pedra a un nou edifici que, amb la seva avançada arquitectura, es trobaria ben lluny conceptualment de les paraules pomposes del bisbe Joan.

1. Decret de creació de la parròquia de Sant Agustí. *Butlletí Oficial Eclesiàstic del Bisbat de Vic*, CVII de 1954.

La nova parròquia, sense seu on ubicar-se, va iniciar les seves activitats a l'església de la comunitat de les Carmelites Descalces situat al carrer de santa Teresa, en la confluència amb l'avinguda de Barcelona. El monestir era, en aquell moment, una torreta envoltada de jardí situada als afores de la ciutat, en un entorn totalment rural. El primer moviment parroquial, un bateig, s'hi va registrar el desembre de l'any 1954.

Ben aviat, les autoritats eclesiàstiques van veure que el nom de Parròquia de Sant Agustí portava confusió amb l'escola dels Pares Escolapis, conegut popularment com a Sant Agustí i per aquest motiu va sorgir el nom de Sagrada Família per donar nom a la nova parròquia. El *Full Parroquial* del primer diumenge de març de 1955 ja va anunciar els actes de la nova parròquia amb el seu nom actual.

La ubicació provisional —de rellogats— al monestir de les Carmelites i la creixent expansió de la nova Igualada pels plans del Poble Sec exigien trobar una definitiva ubicació on bastir una nova església que donés prou cabuda a les activitats religioses d'uns feligresos que creixien en nombre proporcional a la superfície en què s'anava expandint la ciutat.

Les gestions per trobar uns terrenys on bastir un nou temple parroquial van donar com a fruit la cessió per part de la família Borràs-Marsans d'un tros de camp situat a la confluència entre la carretera de Manresa i l'avinguda, en aquells moments incipient, de Barcelona.

Tot seguit es van iniciar els contactes amb l'equip dels joves arquitectes Bohigas i Martorell per a la realització del projecte del nou temple. Probablement, alguna persona amb mentalitat progressista de l'entorn del bisbat va pensar en ells, perquè en aquells mateixos anys ja projectaven diverses noves esglésies aplicant criteris de versatilitat i d'acostament a les necessitats socials dels barris on s'ubicaven.

Segons va explicar a la revista *Serra d'Or* el mateix Josep M. Martorell, les converses i propostes dibuixades presentades al bisbat van durar

set o vuit anys.² El primer projecte de l'any 1956, que introduïa un pati interior incorporat com a prolongació visual de la nau, va ser retirat «per perill d'escàndol». Finalment els va ser acceptat el projecte que avui constitueix, probablement, la mostra de la millor obra arquitectònica contemporània de la nostra ciutat.

Explica l'arquitecte Martorell que, tot i que el projecte fugí deliberadament de les tipologies superades —la gent es pregunta si és o no una església—, el resultat és, evidentment, un edifici que pesa com a símbol.

L'edifici està constituït per una nau principal de planta quadrada a la qual s'han anat adossant en diferents etapes diversos mòduls de la mateixa forma geomètrica i diferents dimensions —i conseqüentment diferents alçades— constituint els altars laterals, la sagristia i un mòdul/torre d'alçada important que recorda visualment els campanars característics de les nostres esglésies. És probablement la inclusió d'aquest cos representatiu el que va portar a l'acceptació del nou projecte a les autoritats eclesiàstiques. La rectoria correspon a un cos de característiques arquitectòniques similars a les de l'edifici principal però resolt com a element exempt, en línia de façana de la carretera de Manresa.

Les obres, iniciades el març de 1966, van ser realitzades per l'empresa igualadina IECSA i dirigides per l'arquitecte David Mackay. Sembla que el solar finalment cedit era de dimensions més reduïdes que el que comptaven els arquitectes en el seu projecte i que aquest va haver de ser refet de manera important per adequar-lo a les mides reals del terreny. La primera fase de les obres va consistir en la nau central, la capella del Santíssim, la sagristia i el campanar. Van durar tres anys i el temple es va beneir i inaugurar el 12 de gener de 1969.

El juliol de l'any 1977 es van col·locar, adossades a la paret del darrere de l'altar major, tres imatges

2. Josep M. Martorell, «Trenta-cinc anys d'arquitectura religiosa», *Serra d'Or*, 185, febrer de 1975.

representant la Sagrada Família. Són tres figures d'uns dos metres d'alçada, tallades en fusta de bedoll, sense peanya, col·locades de manera exempta amb relació a la paret que les suporta, amb un respecte important per l'arquitectura que les envolta. Són obra de l'escultor Joan Mayné i Torras.

L'edifici recull els principis de l'anomenada Escola de Barcelona, hereva del Grup R i, per tant, continuadora de les idees renovadores de l'arquitectura i amb afany de connexió amb els diversos corrents de l'arquitectura moderna internacional.

Si, des del punt de vista de la implantació, l'edifici ja fuig formalment de la imatge de l'arquitectura religiosa tradicional, amb plantes simètriques formades per una nau central important i unes naus laterals ubicades simètricament, el nou edifici es constitueix mitjançant la juxtaposició de diversos cossos de planta quadrada situats de manera, aparentment, no ordenada. Les diferents dimensions de les plantes dels diversos cossos dona també com a resultat uns volums de diverses alçades, proporcionals a les de les plantes. Aquesta solució arquitectònica ofereix exteriorment una imatge de lleugeresa que la contundència i l'austeritat dels materials utilitzats haguessin pogut restar-li.

Les solucions arquitectòniques defugen l'artifici. Els materials emprats són els de la construcció tradicional del nostre país, fugint de qualsevol signe de pedanteria: totxo massís en les parets, mosaic hidràulic en els paviments, uralita en les cobertes, ferro pintat en les finestres. Materials modestos exposats amb claredat, sense cap tipus de recobriments. L'estructura de les cobertes és, probablement, l'element interior més espectacular. Es tracta d'una aparent malla tridimensional constituïda per encavallades de ferro, molt lleugeres, distribuïdes radialment donant al conjunt una imatge impactant que avui, quasi cinquanta anys després de la seva construcció, continua sorprenent per la seva modernitat.

La darrera i definitiva etapa de la construcció de l'església es va realitzar a partir del gener de

l'any 1994. Va consistir en la construcció d'una nau lateral amb façana al carrer de Pierola. Van realitzar les obres els germans Joan i Josep Casals d'Òdena i les va dirigir l'arquitecte igualadí Jaume Riba, amb una extrema fidelitat amb relació a l'obra concebuda fa cinquanta anys per l'equip MBM.

El 30 de setembre del mateix any 1994 van accedir al temple la Sagrada Família, Sant Pere, Sant Lluís Gonçaga, Santa Teresa d'Àvila, Sant Jaume i la Verge de la Pau. Es tracta dels noms amb que van ser batejades les sis campanes foses a la fonderia alemanya A. Blanchert de Heilbronn i que es van instal·lar a la torre-campanar del temple.

Actualment, envoltada d'un entorn ja totalment consolidat, a la frontera entre els barris del Poble Sec i dels Set Camins, l'església de la Sagrada Família continua sent un exemple modern i capdavanter de l'arquitectura religiosa del nostre país i, sens dubte, una mostra d'arquitectura contemporània de la qual es pot enorgullir la nostra ciutat.

SALVADOR PELFORT I PRAT (Igalada, 1948) és arquitecte per l'Escola d'Arquitectura de Barcelona. Amb estudi obert a Igualada, ha desenvolupat la major part de la seva activitat professional per la comarca de l'Anoia.